

4-2-7

དེ་ནས་ཡང་དྲང་སྲོང་རིག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསུངས་སོ། ། གྲེ་དྲང་སྲོང་ཚེན་པོ་ཉོན་ཅིག་སྐྱབ་མར་སྡེ་
ཚན་ཚ་སེལ་བྲང་སེལ་གཉིས། །

Then again Sage *Rig pa'i ye shes* said these words, "O Great Sage, listen. The section on medicinal butter consists of two categories: compounds that cure hot disorders and compounds that cure cold disorders.

Затем снова мудрец (*drang srong*) Ригпей Еше (*rig pa'i ye shes*) произнёс: «О великий мудрец, слушай! В группе лечебных масел (*smam mar*) два [вида] - устраняющие жар и устраняющие холод.

1. ཚ་སེལ་རིག་ཏུ་ཉོང་ལེན་བ་ཤ་ཀ། སྲང་རྩི་ཀྱི་ལྷེ་ཁྱ་བ་ཕྱུངས་པ་ཡི། ། དྲངས་མ་བ་མཛོའི་འོ་མ་མར་གསར་ལ། ། སྐྱུར་
བའི་མར་ཁྱུར་གྱུར་གྱུར་གྱི་སར་གསུམ། ། ཀ་ར་སྐྱུང་སྐྱུར་མིག་སེར་སྐྱ་བབ་དང་། ། ལྷ་སེར་ཐགས་ནད་ཚད་རྩིང་ལྷུང་ཐུན་
འདོན། །
2. རིག་ཏུ་ཀྱི་ལྷེ་བ་དང་སུམ་ཅུ་རིག་པ་ལེ་ཀ་དང་འབྲས་བུ་གསུམ་གྱི་མར། ། མཚིན་མཁྲིས་སྣོང་གི་ཚ་བ་རྩིངས་པ་
སེལ། །
3. རིག་ཏུ་ནིམ་པ་ཉོང་ལེན་བ་ཏོ་ལ། ། སྐྱུར་བ་བྱི་ཚོར་ཀྱི་ལྷེ་པར་བ་ཏུ། ། བསྐོལ་ཁྱུར་སྐྱ་སྐྱང་རྩ་མཁྲིས་དུག་མོ་
ལྷུང་། ། ཚན་དན་བི་བི་ལིང་རྣམས་ཕྱེ་མར་སྐྱུར། ། དེ་ལ་མར་ཕྱུངས་སྐྱུང་སྐྱུར་མཛོའི་ནད་དང་། ། ཤ་བཀ་མེ་དབལ་ལོང་
འབྲས་མཚན་བར་དོལ། ། གཞན་འབྲུམ་སྐྱ་བབ་སྐོམ་དད་མགོ་འཁོར་སེལ། །
4. རིག་ཏུ་གསེར་གྱི་མེ་རྟོག་བ་ཤ་ཀ། ། སྐྱུར་པའི་རྩ་བ་བྲག་ལུན་བ་ལེ་ཀ། ། ཀྱི་ལྷེ་པར་བ་ཏུ་དང་སུམ་ཅུ་རིག་པ་བྱི་ཚོར་དུག་
མོ་ལྷུང་དང་ཕུ་ཤེལ་རྩེ། ། འབྲས་བུ་གསུམ་གྱི་མར་ལ་ཀ་ར་སྐྱུར། ། ཚད་བ་རྩིངས་རྣོགས་རྣམས་གྱི་བདུད་རྩི་ཡིན། ། དེ་དག་
རིག་ཏུ་རབ་འབྲིང་ཐ་མར་རོ། །

1. Medicinal butter which cures hot disorders is made by compounding the condensed essence of *tig ta*, *hong len*, *ba sha ka*, *spang rtsi*, and *kyi lce*, after the sediment residues have been discharged; and further concentrating it into milk and fresh butter of cow and *mdzo*, followed by adding *gur kum*, *ge sar gsum*, *ka ra* (white sugar) and *sbrang* (honey). This compound treats jaundice, *skya rbab*, *chu ser* and skin disorders and chronic hot disorders combined with *rlung*.

2. Medicinal butter of *tig ta*, *kyi lce*, *sum cu tig*, *ba le ka*, *'brag bu gsum* (three miribalan fruits) cures chronic disorders of the liver, the gallbladder and the heart.

3. Into the decoction of *tig ta*, *nim pa*, *hong len*, *pa to la*, *skyer pa*, *byir tsher*, *kyi lce*, *par pa ta*, when powders of *gla sgang*, *rtsa mkhris*, *dug mo nyung*, *tsan dan*, *pi pi ling* are added, and concentrated into butter followed by discarding the residues, and with the further addition of *sbrang* (honey), cures *mdze*, vitiligo, *me dbal*, *'bras* of the visceral organs, perineal fistula, piles, *skya rbab*, extreme thirst and vertigo.

4. Medicinal butter of *tig ta*, *gser gyi me tog*, *ba sha ka*, *skyer pa'i rtsa ba*, *brag zhun*, *ba le ka*, *kyi lce*, *par pa ta*, *sug cu tig*, *byi tsher*, *dug mo nyung*, *pu shel rtse*, *'bras bu gsum* (three

mirobalan fruits), with the addition of **ka ra**(white sugar), acts like nectar against chronic and turbid hot disorders. The above compounds are the supreme, medium and inferior compounds of **tig ta** respectively.

Устраняющие жар.

1. Чистую часть сока, извлечённого из *tig ta, hong len, ba sha ka, spang rtsi* и *kyi lce* соединить с растопленной смесью масла и молока коровы или дзо (*mdzo*) с добавлением *gur kum, ge sar gsum*, сахара и мёда. Такой состав выводит пожелтение глаз, кьябаб, кожные болезни чхусер и старый жар в сочетании с лунг.

2. Масло из *tig ta, kyi lce, sum cu tig, ba le ka* и трёх плодов устраняет старый жар печени, трипа и сердца.

3. Вскипячённый сок *tig ta, nim pa, hong len, pa to la, skyer pa, byir tsher, kyi lce, par pa ta* с добавлением порошка *gla sgang, rtsa mkhris, dug mo nyung, tsan dan, pi pi ling* перевести в масло и добавить мёд. Такой состав устраняет болезнь дзе (*mdze nad*), щатра (*sha bkra*), мевал (*me dbal*), злокачественный дре внутренностей (*khong 'bras*), язвы промежности центол (*mtshan bar drol*), шангдрум (*gzhang 'brum*), кьябаб (*skya rbab*), жажду и головокружение.

4. Масло из *tig ta, gser gyi me tog, ba sha ka*, корней *skyer pa, brag zhun, ba le ka, kyi lce, par pa ta, sum cu tig, byi tsher, dug mo nyung, pu shel rtse*, трёх плодов с добавлением сахара-нектар против старого и мутного жара. Таковы наилучшее, среднее и низшее масла из *tig ta*.

5. འབྲས་བུ་གསུམ་བསྐྱུས་འོ་མ་མར་ལ་བསྐྱུ། རྩུ་ཚོད་དངས་མ་ལྷགས་སྤྱི་ཨ་བ་སྐྱུལ། ལྷན་ཀུམ་གོ་སྟོན་མདུང་ཚེ་གསལ། རྩུ་དགུ། མིག་འགྲིབས་རབ་རིབ་དམར་ཚག་སྐམ་ཚག་སེལ། །

6. སེང་ལྗེད་ཀྱི་ལྗེ་འབྲས་བུ་གསུམ་གྱི་མར། རྩུང་ཚེ་རྩུ་སེར་སྐྱུ་གསུམ་པི་པི་ལིང་། རྩུར་བ་སེང་ལྗེད་དགུ་ཡི་སྐྱུ་མར་ཏེ། མཛེ་ནད་དྲིག་གྲུམ་ལྷས་ལ་རྒྱས་པ་སེལ། །

7. སེང་ལྗེད་ལྷ་གུལ་ཐལ་ཀ་དོ་རྗེ་དང་། སོ་མ་ར་ཚོ་ཀྱི་ལྗེ་ཨ་གར་ནག་རྩུར་ཐུན་མར་ལ་རྩུང་རྩུར་སེང་ལྗེད་བདུན། རྩུ་སེར་ཚེ་ཚོགས་སྐགས་ལ་རྒྱས་པ་དང་། དྲིག་དང་གྲུམ་བུ་མཛེ་ནད་སེལ་བར་བྱེད། །

8. ཨ་རུ་ཚང་སྐངས་ཤ་དང་བསེལ་གསུམ་དང་། ཤིང་ཚོ་ཤིང་མངར་བཅའ་སྐྱ་གི་སར་གཉིས། ལ་དུར་མར་ལུ་རྩུང་རྩུར་འགྲི་རྐང་མར། རྩོ་ནད་རྒྱས་དང་ལུས་རྩུང་སྟིང་ཚོད་སེལ། །

9. བ་གསར་དམར་ཟལ་རྩུ་དང་ལྗེ་བ་དང་། འོ་མ་ཞོ་དང་མར་ལ་རྩུང་ཚེ་རྩུར། བ་ཡི་རྩམ་སྟེའི་སྐྱུ་མར་མཚན་ནད་རྟིང་། ཚོ་བ་རྩུང་རྩུ་སེར་རྩུ་པབ་འཛོམས། །

10. ཨ་གར་ཚན་དན་ལྷ་གུལ་སྟིང་ཞོ་ཤ། རྩུ་ལྷུ་མར་ལ་ཀ་རས་ཁ་སྐངས་པ། ཞོ་ཤའི་སྐྱུ་མར་སྟིང་གི་ཚོད་པ་འཛོམས། །

11. སྟོ་ལོ་ཨ་རུའི་མར་ལ་རྩུ་གང་དང་། ཤིང་མངར་རྩུང་རྩུར་སྟོ་ལོའི་སྐྱུ་མར་ཏེ། སྟོ་རྩག་འབྲམས་དང་སྟོ་ཡི་ཚོད་པ་སེལ། །

12. ཅན་དན་དཀར་དམར་སྟེ་ཉེས་དུག་མོ་རྒྱུད་། །སྤྲོ་སྤྲོ་ཀའབྲུ་ཀ་རི་ཀྱི་སྟེ་བ། །རྟོང་ལེན་སྤང་སྟོས་སྤྱིར་ལྷན་ཅུ་རྩ་རྩ་རྩ་། །ལྷན་བའི་མར་ལ་བསེལ་གསུམ་ཀ་ར་སྤྱིར་། ཅན་དན་མར་གྱིས་སྟོ་སྟོང་མཚེན་ཚད་དང་། །རིམས་སྟོ་སྟོང་སྤྱིགས་ཚོགས་གཞི་སྤངས་བ་སེལ། །

13. འབྲི་མོག་ཚོས་བཙུང་ཨ་རུ་ར་ཡི་མར། །ཀ་ར་སྤྱིར་བས་སྟོ་ཚད་རྟག་འག་སྟེམ། །

14. གུར་གུམ་མཚལ་དང་གི་སར་རྣམ་བ་གསུམ། །མཁྲིས་བ་སྤྱི་ཚོགས་མར་ལ་ཀ་ར་སྤྱིར་། །ཚ་ཅལ་བྱ་ག་དགུ་རས་འག་འཇག་གཙོད། །

5. *gSal byed dgu* medicinal butter, prepared by concentrating *'bras bug sum* (three miribalan fruits) in water, milk and butter successively, and adding *lcags phye, a ba, sbrul, gur kum, go snyod,* and *mdung rtse,* cures cataract, blurred vision and burning eyes accompanied with redness and dryness.

6. Adding *sbrang rtse* (honey) *chu ser sman gsum* and *pi pi ling* into the *Sen ldeng* medicinal butter, consisting of the condensed essence of *seng ldeng, kyi lce, 'bras bu gsum* (three miribalan fruits), cures *mdze, dreg, grum* and development of *chu ser* disorder in the body.

7. *Seng ldeng bdun pa* medicinal butter prepared from *seng ldeng, gu gul, thal ka rdo rdje, so ma ra dza, kyi lce, a gar nag po, skyer shun,* with the addition of *sbrang* (honey), cures excess *chu ser* in the channels, the joints and the skin, and *dreg, grum bu* and *mdze.*

8. *'Bri rkang* medicinal butter which is composed of the fleshy part of *a ru ra* soaked in *chang, bsil gsum* (three cool medicines), *shing tsha, shing mngar, bca'i sga,* two kinds of *ge sar,* and *ga dur,* with the addition of *sbrang* (honey), cures acute pulmonary disorders, *rlung* disorders of the bones and hot disorders of the heart.

9. *Ba yi rnam lnga* medicinal butter comprised of a young, red cow's urine, dung, milk, curd and butter, prepared with *sbrang rtsi* (honey) eliminates chronic liver disorders, hot disorders associated with *rlung, chu ser* disorders and *skya rbab.*

10. *Zho sha* medicinal butter, comprised with *a gar, tsan dan, gu gul, snying zho sha, rgun 'brum,* with the addition of *ka ra* (white sugar), eliminates hot disorders of the heart.

11. *Sro lo* medicinal butter prepared from *sro lo* and *a ru ra,* with the addition of *cu gang, shing mngar* and *sbrang* (honey), cures excessive expectoration of pus from the lungs and hot disorders of the lungs.

12. Adding *bsil gsum* (three cool medicines) and *ka ra* (white sugar) to the *Tsan dan* medicinal butter prepared from *tsan dan dkar po* and *dmar po, sle tres, dug mo nyung, gla sgang, kanda ka ri, kyi lce, hong len, spang spos, skyer shun, skyu ru ra* and *shug pa* cures hot disorders of the lungs, the heart and the liver, insanity due to rime, empty vomiting and swelling of the joints. |

13. Medicinal butter of *'bri mog, tshos, bthod, a ru ra,* with the addition of *ka ra,* cures hot disorders of the lung and dries up suppuration and impure blood in the lungs.

14. Medicinal butter comprised of *gur kum, mtshal, ge sar gsum* and various kinds of *mkhris,* with the addition of *ka ra* (white sugar) and *sbrang* (honey), stops bleeding from the nine orifices due to necrosis of the channels.

5. Сгущённый [отвар] трёх плодов сгустить в молоке и масле, обезводить, в чистую часть добавить *lcags phye, a ba, sbrul, gur kum, go snyod* и *mdung rtse* - получится *gsal byed dgu*, который устраняет глазные помехи мигдриб (*mig 'grib*), рабриб (*rab rib*), марцхаг (*dmar tshag*), камцхаг (*skam tshag*).
6. Масло из *seng ldeng, kyi lce*, трёх плодов с добавлением мёда, трёх лекарств чхусер, *pi pi ling* - это лечебное масло «*seng ldeng dgu'i sman mar*». Оно устраняет болезнь дзе (*mdze nad*), дрег (*dreg*), друм (*grum*) и увеличение чхусер в теле.
7. Масло из *seng ldeng, gu gul, thal ka rdo rdje, so ma ra dza, kyi lce, a gar nag po, skyer shun* с добавлением мёда - это «*seng ldeng bdun pa*». Оно устраняет увеличение чхусер в сосудах, суставах и коже и болезни дзе (*mdze nad*), дрег (*dreg*), друмбу (*grum bu*).
8. Растопленное масло из мякоти замоченной в чанге *a ru ra*, трёх прохладных (*bsil gsum*), *shing tsha, shing mngar, bca'i sga*, двух видов *ge sar* и *ga dur* с добавлением мёда - это масло «*'bri rkang mar*». Оно устраняет развитые болезни лёгких, лунг костей и жар сердца.
9. Масло из мочи, навоза, молока, йогурта и масла молодой красной коровы с добавлением мёда - это лечебное масло из пяти коровьих продуктов «*ba yi rnam lnga'i sman mar*». Оно подавляет старые болезни печени, жар в сочетании с лунг, чхусер и кьябаб.
10. Масло из *a gar, tsan dan, gu gul, snying zho sha, rgun 'brum* направляемое сахаром - это лечебное масло «*zho sha sman mar*». Оно подавляет жар сердца.
11. Масло из *sro lo* и *a ru ra* с добавлением *cu gang, shing mngar* и мёда - это лечебное масло «*sro lo'i sman mar*». Оно устраняет расползание гноя в лёгких и жар лёгких.
12. Масло из *tsan dan dkar dmar, sle tres, dug mo nyung, gla sgang, kanda ka ri, kyi lce, hong len, spang spos, skyer shun, skyu ru ra* и *shug pa* с добавлением трёх прохладных и сахара - это масло «*tsan dan mar*». Оно устраняет жар лёгких, сердца и печени, помешательство при рим, пустую рвоту и отекаание суставов.
13. Масло из *'bri mog, tshos, bthod, a ru ra* с добавлением сахара высушивает кровь и гной при жаре лёгких.
14. Масло из *gur kum, mtshal*, трёх видов *ge sar* и разных видов желчи с добавлением сахара и мёда останавливает гниение сосудов и выделение крови из девяти отверстий.

15. །གྲང་སེལ་ཨ་རུ་བར་སྐྱར་བྱེད་ཆ་སྐྱུང་། །བསྐྱུས་ཁུ་དྲུངས་མ་མར་བྱུང་བུ་རམ་སྐྱུར། །རྩ་ཏི་ལ་རུ་ཚྭ་དང་པི་པི་ལིང་། །སྤྱུག་སྒྲེལ་བཅའ་སྐྱ་ལ་ཚར་བཏབ་བ་ཡི། །འབྲས་བུ་གསུམ་གྱི་སྐྱེན་མར་རྒྱས་ཀ་གྲ། །མིག་དང་ནྱ་བ་སོ་དང་སྐྱ་ཡི་ནད། །མགོ་ནད་ཚྭ་བྱེར་རྒྱག་འབྲུམས་རྒྱུད་ནད་སེལ། །ཁྱུང་པར་སྦྱིང་ལ་རྒྱུད་ལྷགས་འཛོམས་པའི་མཚོག།

16. །ར་མཉེ་ཉི་ཤིང་ལྷ་བ་བ་སྐྱུ་བ། །གཟེ་མ་འབྱི་མར་ཚ་བ་ལྷ་ཡི་མར། །ཚྭ་སྐྱ་གསུམ་དང་སྦྱི་ཏིས་བཟང་པོ་གསུམ། །བཅའ་སྐྱ་པི་པི་ལིང་དང་བུ་རམ་སྐྱུར། །མཁལ་མའི་གྲང་ནད་རྒྱུད་ཚབས་སེལ་བར་བྱེད། །

17. །འབྲས་བུ་གསུམ་དང་ཚྭ་བ་ལྷ་བསྐྱེས་པ། །འབའ་སམ་ཞེས་བྱ་སྟོད་སྐྱད་ཀུན་ལ་བཟླགས། །

18. འབབ་མམ་དེ་ནང་ད་བྱིད་ལྷག་ལྷག་འབྲས། །མར་ལ་ཚོང་ཞི་བཙའ་ལྷ་པི་པི་ལིང་། །སླེ་ཏེས་རྒྱམ་ཚེ་སྲུག་སླེལ་བྲི་ག་
དང་། །བྱ་རམ་སྦྱར་བ་ད་བྱིད་སྦྱིན་གོར་ཏེ། །རོ་ཙ་མཁལ་ནད་ཟ་ལུ་འདོད་ཉམས་སེལ། །
19. ལྷོག་རྒྱ་ལ་ཏུ་ལྷ་ཡི་སྦྱན་མར་ལ། །རྒྱམ་ཚེ་ལ་ཏུ་ཚེ་དང་པི་པི་ལིང་། །སྲུག་སླེལ་བྱ་རམ་བཏབ་པས་ད་གན་དང་། །རྒྱ་
ལོང་མཁལ་རློད་ནད་དང་རླེག་རླུགས་སེལ། །
20. ལྷོག་རྒྱ་ལྷང་བརྒྱད་འབྲི་མར་ཆ་མཉམ་སྦྱར། །བརྒྱ་གཉིས་ནས་ཀྱི་གསེབ་ཏུ་རུས་པ་བསྐྱེད། །རྒྱང་ནད་མ་ལུས་ཀུན་
སེལ་བརྒྱད་ལེན་འགྲུམ། །
21. བ་སྦྱ་པི་པི་ལིང་ཙ་འབྲི་མར་སྦྱར། །མོ་གཤམ་བུ་རླེད་མཚོག་ཏུ་སྦྱིགས་བུ་སེལ། །
22. མི་འབྲུ་ཏུ་སྦྱ་དོང་ག་ཚེ་ཏུ་ག། །པི་པི་ལིང་གི་མར་དང་བྱ་རམ་སྦྱར། །བཟང་པོ་ལྷ་ཡི་སྦྱན་མར་བད་རྒྱུད་རྒྱས། །རྒྱ་
རྒྱ་གཞུང་འབྲུམ་མཚར་ནད་དབྱགས་མི་བདེ། །མི་དྲོད་སྦྱེད་ཅིང་ལུས་ཤ་རྒྱས་བར་བྱེད། །བྱད་མེད་བུ་མེད་ལ་ཡང་བུ་
རླེད་འགྲུམ། །
23. གཟེ་མ་ཚང་སྦངས་ཚད་ལྷན་རྒྱུ་བསྐྱས་བའི། །མར་ལ་ལ་ཏུ་ཚེ་དང་ཚ་བ་གསུམ། །རྒྱ་ལོང་སློ་འཁྲོག་མཁལ་རྒྱང་
གཟེར་བ་འཛོམས། །

Medicinal butter compounds that cure cold disorders are as follows:

15. **'Bras bu gsum** medicinal butter prepared from the condensed essence of **a ru ra**, **ba ru ra** and **skyu ru ra**, each added in a reduced quantity compared to the former ingredient; and then condensed into butter followed by discharging their impure residues, with the addition of **dza ti**, **kha ru tshwa**, **pi pi ling**, **sug smel**, and **bca sga**, slows ageing process, cures disorders of the eyes, the ears, the teeth and the nose, head disorders dispersed in the channels, excessive discharge of pus, and **rlung** disorders. It is particularly the best medicine for eliminating **rlung** disorders of the heart.
16. **Tshwa lnga** medicinal butter prepared from **ra mnye**, **nye shing**, **lca ba**, **ba spru**, **gze ma**, and butter from a **'bri**, with the addition of **tshwa sna gsum** (three salty medicines), **sle tres**, **bzang po gsum** (three superlative medicines), **bca sga**, **pi pi ling**, and **bu ram** (jaggery) cures cold disorders of the kidneys and **rlung tshabs**.
17. **'Ba sam** medicinal butter prepared from **'bras bu gsum** (three myrobalan fruits) and **rtsa ba lnga** (five root medicines) is recommended for all disorders of the upper and lower parts of the body.
18. **Da byid skyin gor** medicinal butter prepared by adding **da byid** and **lug thug 'bras** to **'Ba sam** medicinal butter compound, with the further addition of **cong zhi**, **bca sga**, **pi pi ling**, **sle tres**, **rgyam tshwa**, **sug smel**, **bre ga**, and **bu ram** (jaggery), enhances sexual desire, cures spermatorrea due to kidney disorders and acts as an aphrodisiac.
19. Medicinal butter prepared by adding **rgyam tshwa**, **kha ru tshwa**, **pi pi ling**, **sug smel** and **bu ram** (jaggery), to the medicinal butter of **sgog skya**, **a ru ra**, and **sga** cures **da rgan**, disorders of the small and the large intestines, disorders of the kidney and the waist, and testicular hernia.

20. Medicinal butter prepared by adding eight *srang* of *sgog skya* with an equal amount of *'bri* butter, and then kept in a heap of barley for twelve days to enhance its potency, cures all kinds of *rlung* disorders and rejuvenates the body.

21. Medicinal butter prepared from the roots of *ba spru* and *pi pi ling*, with *'bri* butter, helps infertile women conceive and is the best cure for hiccup.

22. *bZang po Inga* medicinal butter prepared from *se 'bru*, *'u su*, *dong gra*, *tsi tra ka*, *pi pi ling*, with the addition of *bu ram* (jaggery), treats aggravated *bad kan* and *rlung*, *skya rbab*, piles, disorders of spleen, asthma, generates *me drod*, and increases body weight. This medicinal butter even helps an infertile woman conceive a baby.

23. Medicinal butter prepared from *gze ma*, soaked in *chang* and condensed in a water as per standard procedure, with the addition of *kha ru tshwa* and *tsha ba gsum* (three hot medicines) subdues distension and rumbling in the small and the large intestines and relieves pain due to *rlung* disorders of the kidneys.

Устраняющие холод.

15. Чистую часть сгущённого отвара из *a ru ra*, *ba ru ra* и *skyu ru ra*, где каждого последующего в половину меньше перевести в масло и добавить бурам, как добавки положить *dza ti*, *kha ru tshwa*, *pi pi ling*, *sug smel* и *bca sga* - это лечебное масло трёх плодов «*'bras bu gsum gyi sman mar*». Оно укрепляет старость, устраняет болезни глаз, ушей, зубов и носа, рассеивание болезней головы по сосудам, расползание гноя и болезни лунг. А особенно, это наилучшее средство, подавляющее поражение сердца лунг.

16. Масло пяти корней «*rtsa ba Inga'i mar*» из *ra mnye*, *nye shing*, *lca ba*, *ba spru*, *gze ma* на масле самки яка с добавлением трёх видов солей (*tshwa sna gsum*), *sle tres*, трёх хороших (*bzang po gsum*), *bca sga*, *pi pi ling* и бурам устраняет холодные болезни почек и лунгцаб (*rlung tshabs*).

17. Лечебное масло из смешанных вместе масел трёх плодов и пяти корней называется «*'ba' sam*» и прекрасно и для верха, и для низа.

18. Если в это масло «*'ba' sam*» добавить *da byid* и яички барана (*lug thug 'bras*) и *cong zhi*, *bca sga*, *pi pi ling*, *sle tres*, *rgyam tshwa*, *sug smel*, *bre ga* и бурам, то получится «*da byid skyin gor*». Оно улучшает потенцию и устраняет болезни почек, истечения и снижение влечения.

19. Лечебное масло из чеснока, *a ru ra* и *sga* с добавлением *rgyam tshwa*, *kha ru tshwa*, *pi pi ling*, *sug smel* и бурам устраняет болезнь даген (*da rgan*), заболевания кишечника, почек и поясицы и лиглуг (*rlig lugs*).

20. Восемь санг чеснока соединить с равным количеством масла из молока самки яка. Выдержанное в течении 12 дней в ячмене, оно набирает силу и становится чуленом, устраняющим все болезни лунг.

21. Корни *ba spru* и *pi pi ling*, соединённые с маслом самки яка позволяет обрести ребёнка бесплодным женщинам и лучше всего снимают икоту.

22. Масло из *se 'bru*, *'u su*, *dong gra*, *tsi tra ka*, *pi pi ling*, соединённое с бурам - это лечебное масло пяти хороших «*bzang po Inga'i sman mar*». Оно помогает при увеличении бекен и

лунг, кьябаб, шангдрум, болезни селезёнки, одышку, порождает огненное тепло, увеличивает мышечную массу и помогает обрести ребенка бездетным женщинам.

23. Масло из *gze ma*, замоченного в чанге и сгущённого стандартным способом с добавлением *kha ru tshwa* и трёх жгучих (*tsha ba gsum*) подавляет вздутие и урчание в кишечнике и боли из-за лунг почек.

དེ་སོགས་སྐྱམ་མར་མཐའ་དག་སྐྱར་བའི་ཐབས། །འཚོས་པར་བཅོས་ལ་སྲུ་བ་ཡང་ཡང་གདོན། །སྲུ་ཕྱིན་དྲངས་མ་ཚུ་བྱི་
གསུམ་དུ་བསྐྱས། །དེ་ལ་བཞོས་ཐོག་འོ་མ་བྱི་བཞི་སྐྱུག་དང་ལྷག་ཅིང་བཅོས་པས་ཚུ་དེ་འོ་མར་སྟེ། །དེ་ལ་ཚ་སེལ་བ་ར་
མཚོ་ཡི་མར། །བྲང་སེལ་འབྱི་དང་ལྷག་མར་རྗེང་བ་གཞུག། །འོ་མ་མར་ལ་ཐེམ་པར་བསྐྱས་བྱས་ཏེ། །ཚུ་ཚོད་དྲངས་སྟེགས་
བྱེ་ནས་མཚུ་བ་མོས་ཚུགས། །མེར་བཅུག་སྐྱེ་མེད་ཚོགས་མ་དྲིལ་དུ་བཏུབ། །ཚུ་ཚོད་ཚོད་ཡིན་ཐལ་ན་རུས་པ་འཚོག། །མ་
ཚོད་པོ་བས་མི་ཚུན་རུས་པ་ཚུང་། །

Methods for preparing all these medicinal butters are the follows: Boil the ingredients well and repeatedly extract their essence. Condense the clear extraction until they are reduced to three *bre* of water. Add four *bre* of freshly collected milk into the condensed essence, stir and boil until it is condensed into milk. Add butter from a cow, goat or *mdzo* for curing hot disorders, and aged butter from a *bri* or sheep, for curing cold disorders. Heat the mixture until the milk is completely condensed into butter. After the water content is fully cleared, and the essence and waste separated; if one's finger can stand being in the hot mixture, no cracking sound is produced on pouring a small amount of the mixture onto a fire, and if its residues are able to be rolled, these signs indicate a complete evaporation of the water content. If heated further, the potency of the mixture will be burnt but if the water content is not fully cleared, it will be indigestible and less potent.

Методика приготовления этих и других паст лечебных масел. Нужно варить и вываривать, снова и снова сливая сок. Выделив его, чистую часть сгустить до трёх дре (*bre*), влить в него четыре дре парного молока и, помешивая, варить пока жидкость не впитается в молоко. Внести в неё масло, для устраняющих жар - коровье, козье или от дзо, для устраняющих холод - старое овечье масло или масло из молока самки яка и сгущать пока молоко не впитается в масло. [Проверка] обезвоживания. Палец выдерживает погружение [в масло] после разделения чистой части и осадка; будучи помещённым в огонь [масло] не издаёт звуков, а остаток можно скатать - такова мера обезвоживания. Если пережечь - действие [масла] сгорит, а недообезвоженное - оно не под силу желудку и действие его слабо.

ཚོད་ལྡན་ཕོག་ལ་སྲུ་བ་གུད་དུ་བཏུབ། །དེ་ལ་ཁ་ཚར་སྐྱམ་གདབ་མངར་གསུམ་སྐྱར། །འབྲེས་པར་དལུགས་ལ་ཐོ་རངས་
ཁམ་རེ་བཏང་། །ལྷན་བྲང་བསེར་བྱ་འབྱུང་དཀའ་དྲག་ཤུལ་སྣང་། །སྐྱམ་མ་ལྷན་ཚུམ་ཚུ་བཞི་ཐང་བཏང་། །སྐྱམ་ཟད་རྗེས་
ལ་ཟས་ཀྱིས་ལྷས་བྱངས་གསོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །

Take the standard compound off the fire, filter it separately, and add the appropriate ingredients. Subsequently, add any of three sweet medicinal vehicles, stir well and take one dose early in the morning. Refrain from sitting on wet and cold places; avoid cool breezes,

indigestible foods and strenuous activities. If the medicine is not digested, take *rGyam tshwa bzhi thang*. Restore the bodily constituents with a proper diet after finishing the course of medicine.” Thus it was said.

В нужный момент сок [снять с огня и] процедить, добавить в него дополнительные ингредиенты и три сладких, смешать и взбить. Назначать каждое утро на рассвете. Пациент должен избегать сырого, холодного, сквозняков, трудноперевариваемого и перенапряжения. Если лекарство не переваривается, дают отвар *rgyam tshwa bzhi thang*. Когда лекарство кончится, восстанавливают ткани тела пищей». Так сказано.

བདུན་རྩེ་སྟོང་པོ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་གསང་བ་མན་ངག་གི་རྒྱུད་ལས་སྣམ་མར་གྱི་ལྷེ་ཚན་བསྟན་པའི་ལེའུ་སྟེ་བདུན་
པའོ།།

This is the seventh chapter, which reveals the section on medicinal butter, from the Secret Quintessential Instructions on the Eight Branches of the Ambrosia Essence Tantra.

Это седьмая глава «Группа лечебных масел» из «Экстракта амриты — восьмичленной тантры тайных наставлений».